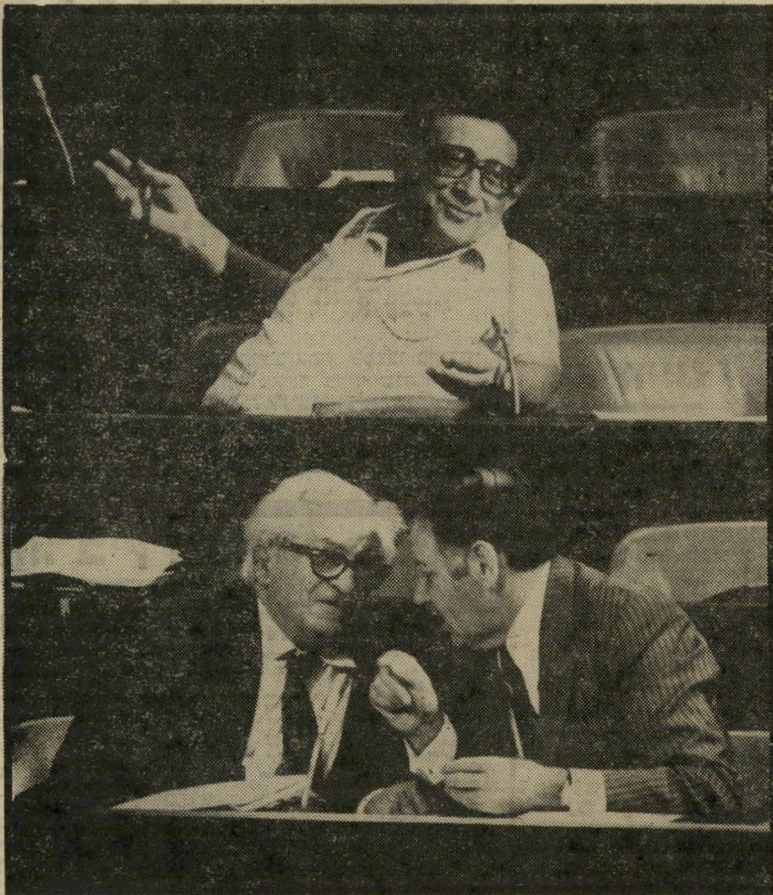

הביאס קורפו

לזכותם של חברי הכנסת יוחנן באדר ואברהם עופר, בעלי חוק גזילת-העודפים מהמיפלגות הקטנות, אפשר לומר כי תרמו לפרלמנטריות הישראלית גם תרומות שחרגו מן החוק הנושא את שמם. זאת אי-אפשר לומר על ח"כ חיים קורפו, עסקן קטן של סניף חירות בירושלים, הממלא בכנסת תפקיד של תכנן קואליציוני בלבד. המיקרה הבא עשוי להדגים זאת יפה:

לפני שלושה שבועות עלתה לקריאה ראשונה בכנסת הצעה לתיקון חוק-הראיות. אם תקבל, תשחרר את התביעה במישפט מהצורך בהבאת סיוע לעדות יחידה. פירוש הדבר שאפשר יהיה להשליך לכלא מאות אלפי חשודים, אשר לפי המצב היום אין אפשרות להרשיעם, בהיעדר סיוע לעדות נגדם. כל חברי-הכנסת שדיברו על החוק, ובייחוד ח"כ זרח ורהפטיג (מפד"ל) מן הקואליציה, התנגדו לתיקון המוצע. שר-המישפטים, משה ניסים, השיב לטעונים מן הדוכן, לפתע נכנס לאולם ח"כ חיים קורפו בחברת ח"כ פסח גרופר. קורפו לא נכח באולם בית הדיון, אך ראה שיש לו רוב, וקרא לעבר שר-המישפטים, בגסות אופיינית: "אין צורך לדבר! כבר השתכנענו, אפשר לגשת להצבעה". ממש בשעה שקורפו העלה את הצעת החוק שלו, שלטענתו נועדה, למנוע פיצול, הוא השלים את ביצוע העיסקה עם ח"כ סעדיה מרציאנו. תוך התעלמות מחוות-הדעת של היועץ המישפטי לממשלה, שקבע במפורש שאין להעניק לח"כ זה מעמד של סיעה, אחאי קורפו במישרין לא רק לפרישתו של מרציאנו, אלא גם להכרה בו כבסיעה. מרציאנו נספח עתה אל הרוב הקואליציוני, בניגוד גמור לעמדתם של בוחריו שלי, שמכוחם הגיע לכנסת. זהו ה,ביאס קורפו" של ח"כ קורפו, המוכיח את אי-כוחן כוונותיו.

* הביאס קורפוס — בלטינית, "הביאו את הגוף". דרישה מישפטית מקובלת, שבה נדרשת התביעה להביא אדם (בדרך כלל עצור) לבית-המישפט. עיקרון זה הוא אחד ההישגים במאבק לכינון מדינת-החוק, ונועד למנוע מעצר בלתי-חוקי, חטיפה על-ידי השלטון, וכו'.

לידי ביטוי בדרך לגיטימית ושווה לאחרי רים, פתוחות שתי דרכים. בארצות-הברית, שבה נהוג אחוז-החסימה גבוה בצירוף רת עצם שיטת-הבחירות האזוריות, חברי-הציבור בדרך האדישות. המיפלגות הגדורות הולכות ונעשות דומות. לפני הצייר בור אין עומדת אלטרנטיבה ממשית. והתוצאה: בבחירות לנשיאות משתתפים רק כ-50% מכלעי זכות-הבחירה. המישטר הדמוקרטי-פרלמנטרי שאנו מכירים בנוסח המערבי מבוסס על-ידי שב כנסת יושבים נציגי רצון-העם, כפי שזה התבטא בבחירות. נציגים אלו מבטאים בבית-הנבחרים את עמדות בוחריהם בכל נושא המועלה לדיון, ועל-פי יחסי-הכחור חות בניהם מורכבת הממשלה. מישטר זה מבוסס על-ידי שכל העמדות הפור ליטיות שוות בערכן זו לזו, ובבחירות

אחד מהליכוד ואחד מהמערך, חברו יחד כדי להעביר את עורפי-הקולות של המיפ לגזות הקטנות לרשות המיפלגות הגדולות. כך צצה ועולה עתה הצעת-החוק של ח"כ חיים קורפו (חירות) להעלות את אחוז-החסימה מ-1 ל-2.5 אחוזים. גם במיקרה זה מביאים מצדדי אחוז-החסימה הגבוהה דוגמות ממדינות אחרות — אך שוכחים לציין כי גרמניה המערבית, שבה נהוג אחוז חסימה בן 5% (מתוך מגמה למנוע חידרת נאצים וקומוניסטים לפרי-למנט) היא ארץ נגועת טרור פוליטי. כל המומחים הפוליטיים מציינים את ה קשר הישיר בין עוצמת הטרור וגובה אחוז-החסימה. קשר זה נובע מאמת פשוטה של ה מישטר הדמוקרטי. כאשר אין אפשרות לכל הזרמים הפוליטיים בציבור לבוא

שוד המנדטים הגדול

ה קורה תמיד, זמן קצר לפני מועד הבחירות: נמצא בכנסת מי שמעלה הצעת-חוק שתפקידה הוא להגדיל, באופן מלאכותי, את כוחן של המיפלגות הגדורות, על-חשבון המיפלגות הקטנות. כך שבועלה מדי-פעם רעיון-העיוועים של כינון "בחירות אזוריות" בישראל. מציעי הרעיון מביאים כסיוע את שיטת הבחירות הנהוגה בבריטניה, בארצות-הברית, וכו'. רית ובכמה ממדינות אירופה המערבית. הם מתעלמים מכך שמדובר, בדרך כלל, במדינות גדולות, שלעתים מחוז-בחירה אחד ויחיד בהן עולה בגודלו על מדי-נת-ישראל כולה. הן מבחינת השטח והן מבחינת מספר האזרחים. הם גם מתעלמים מכך שדווקא במדינות הללו, שבהן נקבעה שיטת הבחירות האזורית לפני מאות שנים, יש עתה עירעורים קשים על הגיונה ועילולתה במדינה מודרנית. התנגדות המפד"ל לכינון בחירות אי-זוריות אילצה את שודדי-המנדטים מן המיפלגות הגדולות לחשוב על שיטות "מתונות" יותר. כך עלה לקראת סוף תקופת-הכהונה של הכנסת השביעית חוק "באדר-עופר", כאשר שני חברי-כנסת,

פרופסור שבח וייס:

ליות שולט 'חוק הברזל של האוליגרכיה', ויש להותיר מיפלט לקורבנות האוליגרכיה המיפלגות. נחוצה הי' אפשרות כי חברי-כנסת, הנשחקים במיפלגה הגדולה, ימצאו מיפלט ב"הליכה עצמאית". וייס מלגלג על הטענה כי העלאת אחוז-החסימה תסייע לייצוב השיל-טון: "אין מיקרה אחד העשוי להור כוח כן המיפלגות הקטנות פוגעות ביציבות השילטון. כל המשברים הי' ממשלתיים עדינה נבעו מקרע בתוך מיפלגת-השילטון, או בין מיפלגות השילטון לבין המפד"ל. אין שום אפשרות שמתמטיקה ואריתמטיקה של אחוזי-החסימה למיניהם תחזק את אחת המיפלגות הגדולות במידה כי זאת, שיתאפשר לה לשלוט ללא קו-אליציה. המפתח לפיתרון המשברים מצוי בחיזוק הזרוע המבצעת, ולכך אין פרלמנט חזק וחופשי צריך להפי ריע".

לדברי וייס, אם המטרה היא לה שיג שלווה ושקט בכנסת עליידי הר-חקת המיפלגות הקטנות, לא ברור לו מה תעשה הכנסת, שהרי זו בדיוק מטרתה — לרכז בתוכה את המאבק הפוליטי והרעיוני בין המגמות הר-בות והשונות המופיעות בעם. הוא מתנגד לסילוק המיפלגות הר-קטנות מהכנסת מסיבה נוספת, שהי' בה: דווקא בהן צומחים לעיתים קרובות רעיונות חשובים. "המחאה של היום היא התוכנית הפוליטית של מחר. כשם שיש די הוכחות לכך שהמחאה של אתמול הפכה לתוכנית הפוליטית של היום — ודי להזכיר בחקשר זה רעיונות ומאבקים שהיו נחלת יחידים — כגון המאבק לשלום והנושא הפלסטיני — והיום הפכו לממשות ולנחלת רבים".

חוק הברזל של האוליגרכיה

פרופסור שבח וייס, הוא מרצה בחוג למדע המדינה באוניברסיטת חיפה ובפקולטה למישפטים באוני-ברסיטת תל-אביב. הוא מחברם של מיספר ספרים ועשרות מאמרים בת-חומי מדע המדינה והפרלמנטריות בישראל. לדבריו, אילו היה אחוז החסימה מועלה ל-2.5%, היה נוצר נושא אחר של אי-יודאות, שכן אין לדעת כיצד היה הדבר משפיע על איחודי מיפ-גזות לקראת הבחירות, וכיצד היו מיפלגות אלו מתפלגות אחרי הבחירות. אך איחודים מלאכותיים אינם משפיעים לטובה, דווקא. טוען וייס: "אם יש יחידות פוליטיות-אידיאולוגיות ברורות, אין טוב מזה לעבודת קואליציה או לעבודת המיפלגה. ככל שהגבולות הללו ברורים פחות, נוצר ערפל שהוא אחי-רע למניפולציות פוליטיות. ועוד: במיפלגות הישרא-